



**Recomanacions
per a la gestió
de la diversitat religiosa
en l'àmbit dels cementiris**





**Recomanacions
per a la gestió
de la diversitat religiosa
en l'àmbit dels cementiris**



© Generalitat de Catalunya

Primera edició: setembre 2009

Dipòsit legal:

Coordinació de l'edició, disseny i producció:
Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions
Impressió:

Índex

1	Presentació	5
2	Els drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència i la legislació en matèria de cementiris	7
3	Fitxes informatives sobre pràctiques funeràries i peticions de les diverses tradicions religioses	9
	Església Catòlica	11
	Esglésies evangèliques o protestants	13
	Judaisme	15
	Islam	17
	Església Adventista del Setè Dia	19
	Esglésies ortodoxes	21
	Budisme	23
	Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies	25
	Fe bahà'í	27
	Hinduisme	29
	Sikhisme	31
	Testimonis Cristians de Jehovà	33
	Religiositat popular xinesa	35
	Quadre resum de les fitxes informatives	36
4	Els límits legals	41
5	Recomanacions	45
	5.1. Principis d'actuació	45
	5.2. Recomanacions específiques	46
	Qüestió prèvia	46
	Davant la petició d'inhumació sense fèretre	46
	Davant la petició de cementiris confessionals específics	47

Davant la petició de parcel·les a l'interior dels cementiris	48
Gestions prèvies a la creació d'una parcel·la	49
Qui pot impulsar la creació d'una parcel·la	50
Sobre la gestió d'una parcel·la	51
Característiques de les parcel·les	53
Orientació de les sepultures	53
Tipus de sepultures	54
Accés a la parcel·la	54
Separació de la parcel·la respecte de la resta del cementiri	55
Davant la petició de no fer l'exhumació	55
Davant les peticions especials d'incineració	56
Glossari	57

1

Presentació



Els darrers anys, la diversitat de creences i d'opcions de pensament i de consciència s'ha fet més evident en el nostre país, tal com demostra el *Mapa de les religions de Catalunya* de què disposa la Generalitat, i que la Direcció General d'Afers Religiosos actualitza i presenta periòdicament.

Aquesta nova situació planteja reptes nous als municipis catalans, que, entre altres sol·licituds, en reben en relació amb formes diverses d'inhumació i de cremació. Alguns ajuntaments de Catalunya s'han adreçat a la Direcció General d'Afers Religiosos per tal de buscar respostes a peticions que fins fa relativament pocs anys no existien o bé que es feien esporàdicament.

Per això, i sobre la base d'un estudi previ encarregat al grup d'Investigacions en Sociologia de la Religió (ISOR) de la Universitat Autònoma de Barcelona, oferim propostes d'actuació en aquests aspectes relatives als cementiris.

L'acció del govern local es troba sovint sense procediments ni protocols establerts, però molts municipis del nostre país han sabut trobar solucions

adequades i imaginatives per a les noves situacions. En aquest document, volem recollir les actuacions que els ajuntaments de Catalunya ja duen a terme satisfactòriament, amb la finalitat d'oferir possibles orientacions als municipis que s'hi vulguin acollir, i amb la voluntat que siguin útils. Ho fem en el marc de la laïcitat catalana, que respecta la llibertat religiosa i de pensament, i sempre dins els límits de les lleis democràtiques de què ens hem dotat.

El document que teniu a les mans s'estructura en quatre parts. La primera és una llista de la normativa vigent relativa als drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència, en els aspectes relacionats amb el respecte a les creences religioses i a les conviccions en l'àmbit funerari. La segona consisteix en una sèrie de fitxes que de manera sintètica presenten les característiques i les peticions principals de les diverses opcions religioses que poden afectar la gestió dels cementiris. La tercera part recull el marc jurídic al qual s'han d'ajustar les pràctiques funeràries i que marca els límits dels drets de llibertat religiosa

en aquest aspecte. I la part final ofereix una sèrie de propostes d'actuació a partir de la constatació de les bones pràctiques existents.

Aquest document ha estat elaborat en coordinació amb diversos departaments de la Generalitat, el Departament de Salut (Agència de Protecció de la Salut), el Departament d'Acció Social i Ciutadania (Secretaria per a la Immigració) i el Departament de

Governació i Administracions Públiques (Direcció General d'Administració Local), i amb la col·laboració de la Federació de Municipis de Catalunya i de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques. A tots aquests organismes, els agraïm les seves aportacions.

Josep-Lluís Carod-Rovira
Vicepresident del Govern

2

Els drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència i la legislació en matèria de cementiris

Els drets de llibertat religiosa i de culte i de llibertat de consciència i de pensament estan reconeguts per les lleis com a drets fonamentals de les persones.

La Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada el 1948 per les Nacions Unides, proclama a l'article 18 el dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.

La Constitució espanyola de 1978 declara a l'article 14 que les persones no poden ser discriminades per cap motiu de religió o d'opinió, i l'article 16.1 garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats. També declara que cap confessió no tindrà caràcter estatal.

La Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa, afirma a l'article primer que l'Estat garanteix el dret fonamental a la llibertat religiosa i de culte, i que les creences religioses no

poden constituir cap motiu de desigualtat ni de discriminació davant la llei.

L'article segon d'aquesta Llei diu que tota persona té dret a practicar els actes de culte de la seva pròpia confessió; a rebre sepultura digna, sense discriminació per motius religiosos; a reunir-se o manifestar-se públicament amb finalitats religioses i a associar-se per dur a terme comunitàriament les seves activitats religioses.

L'any 1979, abans de l'aprovació de la dita Llei orgànica de llibertat religiosa, l'Estat espanyol va signar uns acords amb la Santa Seu sobre afers jurídics, econòmics, educatius i culturals, entre d'altres. L'Estat també va signar, l'any 1992, acords de cooperació amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya¹ (FEREDE), amb la Federació de les Comunitats Israelites d'Espanya (FCIE) i amb la Comissió Islàmica d'Espanya

1 Els acords amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE) també emparen la Unió d'Esglésies Cristianes Adventistes del Setè Dia d'Espanya, que pertany a la FEREDE, així com l'Església Ortodoxa Espanyola i l'Església Ortodoxa Grega a Espanya, que en són entitats adherides.

(CIE). Els acords que l'Estat ha signat amb la Federació de les Comunitats Israelites d'Espanya, d'una banda, i amb la Comissió Islàmica d'Espanya, d'altra banda, reconeixen drets específics de les confessions religioses respectives en matèria de cementiris.

A Catalunya, el Reglament de policia mortuòria de 25 de novembre de 1997, aprovat pel Decret 297/1997, estableix els procediments i les condicions sanitàries de les pràctiques

sobre cadàvers i restes cadavèriques, dels cementiris i dels serveis funeraris públics i privats.

Amb referència a l'àmbit funerari, convé recordar que l'article 66 del Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, estableix que els municipis tenen competències pròpies en matèria de cementiris i serveis funeraris, entre altres.

3

Fitxes informatives sobre pràctiques funeràries i peticions de les diverses tradicions religioses²

A les fitxes que trobareu a continuació s'hi expliquen, en cas que n'hi hagi, quins són els preceptes, els ritus o les peticions de les comunitats religioses en relació amb els aspectes següents:

■ **Trasllat del difunt**

Explicació de la manera com es vol dur a terme el trasllat del cos del difunt des del moment de la mort fins que arriba a la seva destinació final.

■ **Característiques del fèretre**

Descripció dels trets que ha de tenir el fèretre, el qual, segons la legislació vigent a Catalunya, s'ha de fer servir obligatòriament per al trasllat, la incineració i la inhumació dels cadàvers.

■ **Destinació final**

Explicació de quina és la destinació final que es vol per al cadàver, la inhumació o la cremació, així com de les característiques que es demanen per a l'espai que finalment acollirà les restes mortals.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

Període de temps que es voldria deixar transcórrer entre la mort del difunt i el moment en què el cadàver arriba a la seva destinació final.

2 Si voleu més informació, consulteu la *Guia per al respecte a la diversitat de creences en l'àmbit funerari*, Generalitat de Catalunya, 2008.

■ Possibles cerimònies

Descripció dels actes i les cerimònies que es poden celebrar en l'àmbit del cementiri o als espais contigus als forns cineraris dels serveis funeraris. S'han exclòs d'aquest apartat les cerimònies que es poden fer justament després del moment de la mort –i que, per tant, tindran com a escenari probable o bé un domicili particular o bé un hospital–, les cerimònies que se celebren a les seus de les comunitats religioses o bé als tanatoris, i els actes que tinguin lloc després que s'hagi dipositat el cadàver en la seva destinació final i que, per tant, és probable que es duguin a terme als llocs de culte de les diferents comunitats religioses.

Tanmateix, cal tenir en compte que totes les pràctiques funeràries s'han d'ajustar al que estableixen les nostres lleis. És per això que no sempre està permès portar a terme allò que es voldria des de determinades creences. Al capítol següent, farem esment dels límits legals que en relació amb tots els apartats descrits estableix el Decret 297/1997, de 25 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de policia sanitària mortuòria.

Església Catòlica

És la comunitat dels homes i les dones cristians catòlics que s'agrupen territorialment per diòcesis entorn d'un bisbe i que reconeixen el bisbe de Roma com a vincle de comunió. En l'actualitat, el nombre de catòlics arreu del món és de més de 1.000 milions. A Catalunya, l'Església Catòlica és des de fa molts anys la institució religiosa que té un nombre més alt de seguidors.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Destinació final**

Tradicionalment, l'Església Catòlica ha procedit a fer la inhumació dels cossos preferentment en un espai especialment beneït. Tanmateix, també permet que els cadàvers siguin incinerats.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Possibles cerimònies**

Al lloc de culte, el sacerdot, al final del funeral o bé de la pregària, expressa l'esperança en la resurrecció del difunt. Aquesta cerimònia també es pot celebrar al cementiri o al lloc on descansaran les restes del difunt.

Esglésies evangèliques o protestants

Les esglésies evangèliques o protestants són les que van néixer a partir de la Reforma protestant que va impulsar Martí Luter (1483-1546) durant el segle XVI i dels posteriors moviments de renovació que s'han donat al si de l'Església protestant. Cadascuna d'aquestes esglésies, amb els aspectes comuns que consideren fonamentals, pot tenir una orientació doctrinal i una forma d'organització específiques.

Les esglésies evangèliques són la segona confessió cristiana que té un nombre més alt de seguidors arreu del món, després del catolicisme. A Catalunya, els evangèlics també constitueixen la segona confessió cristiana i en són desenes de milers. Bona part dels immigrants que han arribat a Catalunya els darrers anys són protestants, sobretot els procedents de Llatinoamèrica, de l'Àfrica subsahariana i de determinats països de l'est d'Europa.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

La majoria de persones protestants demanen que al fèretre hi hagi una creu sense imatge o bé que no hi hagi present cap mena de símbol religiós.

■ **Destinació final**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Possibles cerimònies**

Un cop al cementiri o al crematori, és habitual fer una breu lectura bíblica i pronunciar una oració.

Judaisme

El judaisme és la religió del poble d'Israel i es fonamenta en el pacte entre Déu i Abraham narrat al llibre del Gènesi. En l'actualitat, s'estima que a Catalunya hi ha uns 8.000 jueus, molts d'ells originaris d'Amèrica del Sud. S'organitzen al voltant de diverses comunitats amb diferents orientacions doctrinals.

■ Trasllet del difunt

El trasllat ha de ser tan ràpid com sigui possible. I el que és més correcte, segons els preceptes jueus, és que siguin els mateixos membres de la comunitat els encarregats de traslladar el difunt des del cotxe fúnebre fins a la tomba.

■ Característiques del fèretre

Segons la doctrina jueva, els cadàvers han de ser enterrats tocant la terra, embolcallats únicament amb un sudari i sense fèretre. Però davant l'obligació d'enterrar els cadàvers amb fèretre, la majoria dels jueus prefereix que el fèretre sigui tan senzill com es pugui i, preferiblement, de fusta.

■ Destinació final

- D'acord amb la doctrina, l'ús del fèretre només és permès si es tracta d'una mort produïda de manera violenta. Tanmateix, s'accepta d'utilitzar-lo si així ho exigeixen les lleis del país, tal com passa a Catalunya. En aquest casos, sovint es fan uns forats al taüt o s'introdueix una mica de terra dins del taüt per tal de garantir que el difunt està en contacte directe amb la terra.
- Els jueus consideren que hi ha d'haver una separació entre les tombes dels jueus i les dels no jueus, tot i que no està estipulat com ha de ser.
- Alguns jueus consideren que les seves tombes han d'estar orientades cap a Jerusalem.
- D'entrada, no es poden dur a terme enterraments durant el sàbat, el període que va des de la posta del

sol del divendres fins a la posta de sol del dissabte, ni durant altres dies festius del calendari jueu.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

La llei hebraica prescriu que s'ha d'enterrar el difunt el mateix dia de la mort o com a màxim l'endemà, però, al mateix temps, també permet adaptar-se a les lleis del lloc de residència.

■ **Possibles cerimònies**

Les cerimònies que es duen a terme depenen en gran mesura de l'orientació de la comunitat a la qual pertanyia el difunt, així com del seu país d'origen. Tanmateix, presentem tot seguit alguns dels rituals més habituals.

- Quan s'arriba al cementiri es reciten algunes oracions. Habitualment els presents es distribueixen en dues files i els familiars hi passen entremig mentre pronuncien el *Kaddish* (una oració de dol). La cerimònia al peu de la tomba dura uns quinze minuts.
- Alguns jueus celebren la cerimònia de la *keriah*, que consisteix a fer un petit tall al vestit dels parents més propers del difunt per simbolitzar el dolor que produeix la mort d'aquella persona.
- És habitual realitzar un servei religiós a la sinagoga, a la funerària o al cementiri, que no acostuma a superar la mitja hora de durada. Normalment consisteix a fer unes lectures bíbliques i en un elogi del difunt, però també s'hi poden entonar cants o fer-hi altres lectures de cos present.
- És habitual que no es posi la làpida definitiva sobre la tomba fins passat un any des de l'enterrament.
- Molts jueus dipositen pedres sobre les tombes com a senyal de record vers el difunt.

■ **Altres**

- D'entrada, la llei jueva no accepta l'autòpsia.
- La llei jueva mateixa estableix l'obligació del compliment de la llei de cada país. És per aquesta raó que els preceptes religiosos jueus s'adaptin a les limitacions establertes per la legislació.

Islam

L'islam és la religió que sosté que Déu es va revelar a Mu-hàmmad al segle VII dC. És la segona religió en nombre de seguidors arreu del món, després del cristianisme. En l'actualitat, a Catalunya hi viuen desenes de milers de persones musulmanes que procedeixen fonamentalment del Magrib, de l'Àfrica subsahariana i del Pakistan.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

Davant l'obligació de ser enterrats amb fèretre, els musulmans prefereixen caixes que siguin molt senzilles i sense cap mena de simbologia religiosa.

■ **Destinació final**

Segons la doctrina islàmica, el cos hauria de ser inhumat directament a terra i sense fèretre, ja que es creu que el difunt ha de retornar a la mateixa terra d'on va sortir. A més, les tombes han d'estar orientades cap a la Meca i han d'estar separades de les que acullen restes de persones no musulmanes. Pel que fa a la utilització del fèretre, cal assenyalar que està autoritzada per l'islam en determinats supòsits, com ara en el cas que el cos estigui desfigurat o la mort hagi estat causada per una malaltia infecciosa.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

La llei islàmica marca que el difunt sigui inhumat com més aviat millor, preferentment abans que passin 24 hores des del moment de la mort, i mai durant la nit. Tanmateix, l'enterrament es pot demorar si hi ha una raó que així ho exigeix.

■ Possibles cerimònies

Pregària col·lectiva en el cementiri abans d'enterrar el cadàver. Justament en el moment anterior a la inhumació, l'imam o una altra persona instruïda en la tradició islàmica es col·loca al costat del difunt i l'instrueix en les respostes que, segons l'islam, ha de donar als dos àngels que l'interrogaran sobre la fe islàmica.

Església Adventista del Setè Dia

L'Església Adventista del Setè Dia és una organització cristiana creada l'any 1863 als Estats Units. El seu fundador va ser William Miller. En l'actualitat, el nombre de seguidors adventistes que hi ha a Catalunya és de més d'un miler.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

Tot i que no hi ha cap precepte religiós que indiqui com ha de ser el fèretre, hi ha persones que demanen que no porti cap símbol incorporat.

■ **Destinació final**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Possibles cerimònies**

Al cementiri, quan es procedeix a enterrar el difunt, s'acostuma a fer una breu lectura bíblica i a pronunciar una oració.

Esglésies ortodoxes

Les esglésies ortodoxes són les esglésies cristianes arrelades a la tradició primitiva, és a dir, fidels als set primers concilis ecumènics, que van tenir lloc entre els anys 325 i 787 de la nostra era. Actualment tenen la seu majoritàriament a l'Europa de l'est, la península Balcànica i el Pròxim Orient. S'organitzen bàsicament en patriarcats autocèfals en comunió entre ells. És a dir, cada país de tradició ortodoxa té una església pròpia, autònoma. Aquestes esglésies es reconeixen entre elles la mateixa fe. A Catalunya trobem comunitats pertanyents a diversos patriarcats (Romania, Moscou, Bulgària, etc.), i els fidels se solen agrupar segons la nacionalitat. També hi ha un col·lectiu d'ortodoxos d'origen català sota la jurisdicció del patriarcat de Sèrbia, que acull persones ortodoxes de qualsevol procedència.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

Tot i que no hi ha cap norma religiosa que ho estableixi, és habitual utilitzar fèretres de fusta amb una creu a la tapa.

■ **Destinació final**

No es preveu la incineració.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

El temps que cal esperar abans de procedir a fer la inhumació no està regulat pels preceptes religiosos, però hi ha practicants ortodoxos que prefereixen esperar tres dies abans de donar una destinació final al difunt.

■ Possibles cerimònies

- S'acostuma a pronunciar una pregària al peu de la tomba.
- Justament després d'haver dut a terme la inhumació, alguns ortodoxos dibuixen, amb un vi especial, una creu sobre la terra que tapa el fèretre.

Budisme

El budisme es fonamenta en els ensenyaments que va transmetre Siddharta Gautama, Buda, entre els segles vi i v aC. El budisme acull escoles doctrinals d'orientació molt diversa i és la quarta religió en nombre de seguidors arreu del món. Entre els budistes que viuen a Catalunya, n'hi ha tant d'originaris de l'Extrem Orient com d'altres que n'han iniciat la pràctica a casa nostra.

■ **Trasllat del difunt**

Per a determinats budistes és important que el cos no sigui traslladat durant tres dies, o bé, si cal fer-ho, que es traslladi seguint els dictats d'un lama.

■ **Característiques del fèretre**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Destinació final**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte, malgrat que habitualment es du a terme la incineració.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

Segons les creences dels budistes tibetans, la consciència no abandona el cos en el mateix instant de la defunció, sinó que encara hi pot romandre entre vint minuts i tres dies; és important que la consciència deixi el cos d'una manera adient, per a la qual cosa els budistes consideren que el cos del difunt ha de romandre immòbil al lloc on s'ha produït la defunció com a mínim durant tres dies. Quan el compliment d'aquest precepte no és possible, es demana que el període d'immobilitat sigui com més llarg millor, i que, en cas que calgui manipular o traslladar el cos, sigui un lama qui ho faci.

■ Possibles cerimònies

No es preveuen cerimònies específiques al lloc on han de restar les despulles del difunt.

■ Altres

Els budistes mostren les seves reticències a la pràctica de l'autòpsia perquè consideren que influir en el cos del difunt durant les hores posteriors al decés el pot afectar de manera negativa.

Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies va ser organitzada als Estats Units l'any 1830 per Joseph Smith Jr. Els seguidors d'aquesta Església sovint són coneguts com a mormons. En l'actualitat aquesta Església té més de 6.000 membres a Catalunya.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Destinació final**

L'Església aconsella l'enterrament malgrat que, si és una exigència legal, pot admetre altres possibilitats.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Possibles cerimònies**

Al cementiri, abans d'introduir el fèretre a la tomba, es du a terme la dedicació del sepulcre, una oració que pronuncia un membre de l'Església que exerceixi el sacerdocí.

Fe bahà'í

La Fe bahà'í és la religió dels seguidors de Bahà'u'llah, el qual al segle XIX es va proclamar missatger de Déu per a aquella època. Els bahà'ís creuen en la unitat de Déu, la unitat i unitat de les religions i la unitat de la humanitat. Al món hi ha més de sis milions de bahà'ís. A Catalunya, actualment en són al voltant d'un miler.

■ **Trasllat del difunt**

Segons la doctrina bahà'í, no es pot traslladar el difunt a més d'una hora de distància del lloc on s'ha produït la mort, sigui quin sigui el mitjà de transport utilitzat.

■ **Característiques del fèretre**

El fèretre ha de ser d'un material resistent, com ara fusta noble, pedra o vidre.

■ **Destinació final**

- La doctrina bahà'í especifica que els cadàvers han de ser enterrats a terra en fosses individuals. No és permesa la incineració.
- Els bahà'ís prefereixen tenir parcel·les pròpies, però no exclusives, per realitzar els enterraments. En aquestes parcel·les, els morts són enterrats en tombes a terra i amb els peus orientats cap al lloc on reposen les despulles de Bahà'u'llah, prop d'Acre, a la badia de Haifa (Israel). Així mateix, tenen una cura especial amb l'entorn de les tombes, de manera que consideren que aquestes parcel·les haurien de ser embellides i, per exemple, haurien de tenir un petit estany, arbres, plantes, etc.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

El funeral s'ha de dur a terme com més aviat millor, sempre que es compleixin els preceptes legals.

■ Possibles cerimònies

Abans que es produeixi la inhumació del cos, es llegeix l'Oració pels Difunts o Oració per l'Enterrament. Aquesta oració s'acostuma a recitar al peu de la tomba i, mentre una persona la llegeix, cal que els altres assistents restin en silenci. Es tracta d'una oració de Bahà'u'llah que es troba recollida al *Kitab-i-Aqdas* o *Llibre més sagrat*, una de les obres més importants de Bahà'u'llah.

Hinduisme

L'origen de l'hinduisme se situa al voltant de l'any 1.500 aC. L'hinduisme agrupa un conjunt de creences i de pràctiques de característiques molt diverses i és la tercera religió en nombre de seguidors arreu del món. A Catalunya, entre els practicants de l'hinduisme hi ha un important col·lectiu d'immigrants indis, així com nombrosos catalans d'origen.

■ Trasllet del difunt

A l'Índia, els familiars del difunt l'acostumen a traslladar carregat a les espatlles mitjançant una llitera que ells mateixos han fabricat, mentre canten i fan sons de percussió. Tot i així, està permès realitzar el trasllat amb qualsevol mitjà de transport.

■ Característiques del fèretre

És tradicional que no es faci servir cap fèretre ni recipient similar, ja que es considera que pot bloquejar la sortida de l'ànima del cos. Com que el difunt s'ha d'unir amb la naturalesa, cal que estigui molt a prop dels elements naturals.

Tanmateix, als països occidentals els hinduistes solen utilitzar el fèretre més senzill que troben.

■ Destinació final

- La pràctica més habitual entre els hinduistes és que el cadàver sigui incinerat, preferentment sense fèretre. En el moment abans de la incineració, l'home més proper al difunt fa una volta entorn del cadàver, i durant la incineració se celebra una cerimònia.
- En el cas de persones que han aconseguit un determinat nivell espiritual, com ara els gurus o mestres i els *sanyasis* o renunciants, la destinació del cos depèn en gran manera de la seva pròpia voluntat. En aquests casos, el cos pot ser llençat a un riu sagrat, preferent-

ment el Ganges, o bé, si es tracta d'una persona molt venerada, es pot dipositar en un lloc sagrat anomenat *Mahasamadhi*.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

El temps que cal deixar passar des que es produeix la mort fins que es dóna una destinació final al difunt varia en funció de la casta a la qual es considera que pertany cada persona. Aquest termini pot oscil·lar entre poques hores i set dies.

■ **Possibles cerimònies**

Prèviament i en el transcurs de la incineració, es poden celebrar diverses cerimònies amb la intenció d'atenuar els problemes de l'ànima durant els viatges ancestrals. Aquestes cerimònies solen ser dirigides per un braman o sacerdot hindú o per un monjo i acostumen a incorporar elements com el foc, ofrenes, espelmes, llànties, cant de mantres, etc. També s'adornen els espais amb flors blanques i vermelles.

Sikhisme

La religió dels sikhs va sorgir el segle xv a la regió índia del Panjab i considera que Déu es va revelar al guru Nanak Jevi (1469-1539). És la cinquena religió en nombre de seguidors arreu del món. Tot i que és una religió d'implantació recent, a Catalunya ja hi ha diversos milers de persones que se'n declaren seguidors, pràcticament totes procedents de l'Índia.

■ **Trasllat del difunt**

Tradicionalment, a l'Índia, el trasllat dels difunts s'ha fet sempre mitjançant una llitera que els familiars carreguen a les seves espatlles. Tanmateix, no hi ha cap precepte religiós que estableixi com s'ha d'efectuar aquest trasllat.

■ **Característiques del fèretre**

Tot i que a l'Índia no fan servir cap mena de fèretre, els sikhs en poden utilitzar si es tracta d'un imperatiu legal. En aquest cas, prefereixen utilitzar els models més senzills, ja que no volen fer cap mostra d'ostentació.

■ **Destinació final**

Habitualment els cadàvers són incinerats.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

El sikhisme recomana que el difunt sigui incinerat com més aviat millor, durant els tres primers dies després de la defunció.

■ **Possibles cerimònies**

Mentre s'està incinerant el cos, es llegeix el *Japji Sahib*, seguit del *Kirtan Sohila*, oracions que es diuen continuadament i alternativament fins que s'acaba la incineració.

Testimonis Cristians de Jehovà

Testimonis Cristians de Jehovà és el nom amb què actualment es coneix l'entitat religiosa que va fundar el ciutadà dels Estats Units Charles Taze Russell l'any 1870. A Catalunya actualment hi ha més de 30.000 testimonis de Jehovà.

■ **Trasllat del difunt**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Característiques del fèretre**

L'única condició d'aquesta confessió és que el fèretre no porti cap tipus de símbol religiós.

■ **Destinació final**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

No hi ha cap precepte sobre aquest aspecte.

■ **Possibles cerimònies**

No es preveuen cerimònies específiques al lloc on han de restar les despulles del difunt.

Religiositat popular xinesa

Les comunitats xineses solen tenir unes pràctiques religioses on taoisme, budisme i confucianisme s'hi barregen. Així, les creences i les pràctiques poden canviar força d'un indret de la Xina a un altre, depenent de les influències religioses de cada indret. En l'actualitat a Catalunya hi ha més de 30.000 xinesos, tot i que és difícil determinar quantes d'aquestes persones practiquen aquesta forma de religiositat.

■ **Trasllat del difunt**

És tradicional que la família transporti el fèretre durant una part del trajecte en el seu camí cap a la tomba.

■ **Característiques del fèretre**

No hi ha cap precepte religiós sobre aquest aspecte.

■ **Destinació final**

És habitual que el cadàver sigui enterrat. Es prefereixen els espais que responen a la filosofia del *fengshui*, és a dir, tombes que siguin assolellades, orientades cap a mar, amb alguna mena de corrent d'aigua propera i bona ventilació, etc.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

Es considera que cal deixar transcórrer dos dies des del moment de defunció fins que es dona una destinació final al difunt.

■ **Possibles cerimònies**

La gran diversitat i variabilitat de les pràctiques no permet generalitzar sobre les cerimònies concretes que es poden dur a terme al lloc on han de restar les despulles del difunt.

■ **Altres**

És possible que amb freqüència els familiars del difunt deixin alguns aliments i encens a la sepultura.

Quadre resum de les fitxes informatives

	Trasllat del difunt	Característiques del fèretre	Destinació final
Església Catòlica			<ul style="list-style-type: none"> • Tradicionalment s'ha procedit a fer la inhumació dels cossos, però s'admet la incineració.
Esglésies evangèliques		<ul style="list-style-type: none"> • Absència de símbols religiosos. Només accepten una creu sense imatge. 	
Judaisme		<ul style="list-style-type: none"> • En cas que l'ús de fèretre sigui indispensable, ha de ser com més senzill millor i preferiblement de fusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inhumació directament a terra. • Separació entre les tombes dels jueus i la resta. • Tombes orientades cap a Jerusalem. • Prohibició d'enterraments durant el sàbat.
Islam		<ul style="list-style-type: none"> • En cas que l'ús del fèretre sigui indispensable, ha de ser com més senzill millor i sense símbols religiosos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inhumació directament a terra. • Tombes orientades cap a la Meca i separades de les d'altres confessions religioses.
Església Adventista del Setè Dia		<ul style="list-style-type: none"> • Absència de símbols religiosos. 	
Esglésies ortodoxes		<ul style="list-style-type: none"> • Preferència pels fèretres de fusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • No es preveu la incineració.
Budisme	<ul style="list-style-type: none"> • No es vol traslladar el cadàver durant tres dies o bé es vol fer el trasllat seguint els dictats d'un lama. 		<ul style="list-style-type: none"> • Preferència per la incineració.

Termini per procedir a la destinació final del cadàver	Cerimònies possibles al cementiri	Altres
	<ul style="list-style-type: none"> • Possibles ritus de comiat al cementiri. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura bíblica i/o pregària al cementiri. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Dins de les primeres 24 hores. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cerimònia en record del difunt al tanatori, sinagoga o cementiri. • Al cementiri, oracions i cerimònia de la <i>keriah</i> (esquinçada de vestits). • Col·locació de la làpida un any després de la defunció. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reticències a l'autòpsia
<ul style="list-style-type: none"> • Com més aviat millor, preferiblement durant les primeres 24 hores. 	<ul style="list-style-type: none"> • Al cementiri, oració prèvia a la inhumació. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura bíblica i/o oració al cementiri. 	
<ul style="list-style-type: none"> • En alguns casos, es vol esperar 72 hores. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregària al cementiri. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Preferiblement després de 72 hores, però, si no és possible, en un termini com més llarg millor. 		<ul style="list-style-type: none"> • Reticències a l'autòpsia.

Quadre resum de les fitxes informatives

	Trasllat del difunt	Característiques del fèretre	Destinació final
Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies			<ul style="list-style-type: none"> • Es recomana la inhumació.
Fe bahà'í	<ul style="list-style-type: none"> • Prohibició del trasllat a més d'una hora de distància del lloc on s'ha produït la mort. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ha de ser de vidre, pedra o fusta noble. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inhumació directament a terra, en fosses individuals. • Parcel·les específiques, sempre que sigui possible. • Tombes orientades cap a Acre.
Hinduisme		<ul style="list-style-type: none"> • En cas que l'ús de fèretre sigui indispensable, ha de ser tan senzill com sigui possible i preferiblement de fusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Preferència per la incineració, i millor sense fèretre.
Sikhisme		<ul style="list-style-type: none"> • En cas que l'ús de fèretre sigui indispensable, ha de ser tan senzill com sigui possible. 	<ul style="list-style-type: none"> • Preferència per la incineració.
Testimonis cristians de Jehovà		<ul style="list-style-type: none"> • Absència de símbols religiosos 	
Religiositat popular xinesa			<ul style="list-style-type: none"> • Preferència per la inhumació en espais que compleixin la filosofia <i>fengshui</i>.

Termini per procedir a la destinació final del cadàver	Cerimònies possibles al cementiri	Altres
	<ul style="list-style-type: none"> Al cementiri, la dedicació de la tomba la fa un membre del sacerdoci. 	
<ul style="list-style-type: none"> Tan aviat com es pugui, respectant la llei del país. 	<ul style="list-style-type: none"> Al cementiri, oració prèvia a la inhumació. 	
<ul style="list-style-type: none"> Variable en funció de la casta a la qual es considera que pertany el difunt. 	<ul style="list-style-type: none"> Diverses cerimònies prèvies a la cremació i en el seu transcurs. 	
<ul style="list-style-type: none"> Com més aviat millor. 	<ul style="list-style-type: none"> Oracions prèvies a la cremació i en el seu transcurs. 	
<ul style="list-style-type: none"> Mai abans de 48 hores. 		<ul style="list-style-type: none"> Possibilitat de deixar menjar i encens a la sepultura

4

Elis límits legals

Els drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència tenen els límits en les lleis comunes de què s'ha dotat el nostre sistema democràtic. Per tant, en cas que hi hagi un conflicte entre una petició feta per raons culturals o de creences i el que estableix la legalitat vigent en el nostre país, ha de prevaler aquesta legalitat.

L'article tercer de la Llei orgànica 7/1980, de llibertat religiosa, estableix que els límits dels drets de llibertat religiosa són els drets fonamentals de les altres persones, i la salvaguarda de la seguretat, de la salut i de la moralitat pública, elements constitutius de l'ordre públic protegit per la Llei en l'àmbit d'una societat democràtica

L'activitat dels serveis funeraris ha de respectar el Reglament de policia sanitària mortuòria de 25 de novembre de 1997, aprovat pel Decret 297/1997. És en aquest document on s'estableixen els procediments i les condicions sanitàries de les pràctiques sobre cadàvers i restes cadavèriques, dels cementiris i dels serveis funeraris públics i privats. I és en aquest document on

figuren els límits a algunes de les demandes que poden efectuar les diferents confessions religioses en l'àmbit funerari. Aquest Reglament estableix el següent:

■ Trasllet del difunt

Article 9

Es prohibeix la conducció, la inhumació i la incineració de cadàvers sense el corresponent fèretre de les característiques que s'indiquen en aquest Reglament, llevat dels casos de greus anormalitats epidemiològiques o de catàstrofe. (...)

Article 26

La conducció de cadàvers s'ha d'efectuar en:

a) Vehicls automòbils proveïts de la corresponent autorització per a la prestació de serveis de transport funerari.

b) Furgons de ferrocarril de les característiques que assenyalin els organismes competents.

c) Vaixells i avions, d'acord amb les disposicions vigents i les normes que estableixen els convenis

internacionals i les que exigeixen les companyies de navegació marítima i aèria.

d) Qualsevol altre mitjà que pugui ser autoritzat per l'autoritat sanitària competent. La competència per atorgar aquesta autorització corresponderà a l'alcalde del municipi corresponent quan la destinació final del cadàver sigui la pròpia localitat de defunció, i al delegat territorial del Departament de Sanitat i Seguretat Social de l'àmbit corresponent quan hagi de ser inhumat o incinerat en municipi altre que el de defunció.

Article 28

Durant l'itinerari de conducció d'un cadàver no es poden establir etapes de permanència en llocs públics o privats, excepció feta de les que tinguin per objecte la pràctica de serveis religiosos o cerimònies laiques, d'acord amb els costums locals.

■ Característiques del fèretre

Article 10

10.1 Als efectes de la seva utilització obligatòria, segons correspongui en cada cas, es distingeix entre els tipus de fèretres següents:

a) Comú: construït amb fusta, aglomerat, o altre material biodegradable de característiques similars autoritzat d'acord amb el que pre-

veu l'apartat 2 d'aquest article, d'un mínim de 15 mm de gruix, sense esclatxes i amb les parts sòlidament unides entre si.

b) Especial: ha d'estar compost de dues caixes, l'exterior de fusta massissa de 2 cm de gruix mínim i la interior contindrà làmines de zinc de 0,30 mm com a mínim, soldades entre sí, o de qualsevol altre material que compleixi tècnicament els requisits d'estanquitat.

c) Els fèretres especials han de ser condicionats de forma que impedeixin els efectes de la pressió dels gasos al seu interior, mitjançant l'aplicació de vàlvules filtrants o d'altres dispositius adequats.

d) Caixes per a restes: han de ser metàl·liques o de qualsevol altre material impermeable o impermeabilitzat. Les seves dimensions seran les precises per contenir les restes adequadament.

10.2 La inclusió de nous tipus de materials per a la fabricació dels fèretres esmentats en l'apartat anterior requereix la prèvia autorització del director general de Salut Pública.

■ Destinació final

Article 7

7.1 Qualsevol cadàver, sens perjudici del que estableix la normativa vigent sobre obtenció de peces anatòmiques per a trasplantaments

i utilització de cadàvers per a finalitat científica, ha de tenir una de les destinacions finals següents:

- a) Inhumació.
- b) Incineració.
- c) Immersió en alta mar.

7.2 També han de tenir una de les destinacions indicades en l'apartat anterior les restes humanes procedents d'avortaments, mutilacions i intervencions quirúrgiques, com també les criatures abortives, sense que sigui necessari cap altre requisit sanitari més que el certificat mèdic que acrediti la seva causa i procedència. (...)

Article 9

Es prohibeix la conducció, la inhumació i la incineració de cadàvers sense el corresponent fèretre de les característiques que s'indiquen en aquest Reglament, llevat dels casos de greus anormalitats epidemiològiques o de catàstrofe. (..)

Article 35

35.1 La conservació transitòria d'un cadàver és obligatòria quan ha de ser inhumat transcorregudes quaranta-vuit hores des de la defunció. Aquest termini s'amplia a setanta-dues hores si es tracta d'un cadàver intervingut judicialment.

35.2 L'embalsament d'un cadàver és obligatori quan ha de ser inhumat transcorregudes setanta-dues hores des de la defunció. Aquest termini s'amplia a noranta-

sis hores si es tracta d'un cadàver intervingut judicialment.

35.3 En la determinació dels terminis previstos en els apartats anteriors, no computa el període durant el qual el cadàver hagi estat refrigerat o congelat, en els termes previstos a l'article 11.2 d'aquest Reglament.

Article 48

48.1 Les dimensions mínimes internes dels nínxols han de ser de 0,90 m d'ample, 0,75 m d'alçada i 2,60 m de fondària. Les d'infants de 0,50 m per 0,50 m amb una fondària de 1,60 m.

48.2 El terra dels nínxols ha de tenir una pendent mínima d'1% cap l'interior.

48.3 Per a la construcció de nínxols s'han d'utilitzar sistemes que assegurin una certa estanquitat de la seva estructura i, alhora, permetin la suficient ventilació per porositat. El sistema ha d'evitar la sortida a l'exterior de líquids i olors i facilitar la destrucció del cos, aïllant totalment aquest procés del medi, per raons sanitàries i d'higiene.

48.4 Els nínxols que integren els blocs de nínxols, les fosses, les tombes, els mausoleus i els panteons han de complir els requisits establerts en els apartats anteriors d'aquest article.

48.5 En cap cas no es poden construir nínxols nous sobre d'altres ja existents, a menys que aquesta

construcció respongui a una segona fase prevista en el projecte original.

Article 52

L'enterrament de cadàvers directament a terra queda subjecte a les condicions següents:

- a) Fondària mínima de 2 metres.
- b) Terreny amb una permeabilitat suficient o permeabilitzat per una capa de sauló d'un mínim de 40 cm de gruix.
- c) Utilització de sistemes que assegurin una certa estanquitat i alhora permetin la suficient ventilació per porositat. El sistema ha d'evitar la sortida a l'exterior de líquids i olors i facilitar la destrucció del cos, aïllant totalment aquest procés del medi, per raons sanitàries i d'higiene, i ha d'estar subjecte a la valoració establerta en el corresponent estudi hidrogeològic.

■ **Termini per donar la destinació final al cadàver**

Article 11

11.1 No es podrà donar destinació final a un cadàver abans del transcurs de 24 hores des de la defunció. Només en els casos en què s'hagi practicat l'autòpsia o s'hagin obtingut òrgans per a trasplantament es pot donar destinació final a un cadàver abans del transcurs d'aquest termini.

11.2 En la determinació dels terminis màxims per procedir a la destinació final d'un cadàver autoritzats en aquest Reglament, no computa el període durant el qual un cadàver hagi estat refrigerat, amb un màxim de 48 hores, o congelat, amb un màxim de 96 hores, en una instal·lació adequada per aquestes finalitats degudament autoritzada.

11.3 Als efectes d'aquest Reglament, la temperatura de refrigeració oscil·la entre 8° C i -2° C i la de congelació es fixa en -12° C.

5

Recomanacions

■ 5.1. Principis d'actuació

- 1** Respecte dels drets fonamentals comuns a totes les persones.
- 2** Respecte dels drets de llibertat de pensament, de consciència i de religió.
- 3** Respecte a la diversitat de creences.
- 4** Defensa del bé comú per damunt de qualsevol pràctica particular que atempti contra aquest bé comú.
- 5** Compliment de la legalitat vigent al nostre país.
- 6** Laïcitat o separació entre poder polític i creences religioses.
- 7** Afavoriment de la cohesió social per sobre de la segregació per motius de creença, religió o cultura.
- 8** Tracte igualitari envers totes les persones, sense discriminacions per raó de les seves creences ni de les seves opcions de pensament.
- 9** Autofinançament de les confessions religioses.
- 10** Respecte dels límits legals dels drets de llibertat religiosa.

■ 5.2. Recomanacions específiques

Qüestió prèvia

Cal recordar que l'ordenació dels cementiris és competència exclusiva dels ajuntaments. Per tant, el consistori municipal adopta l'última decisió en aquest àmbit. Les decisions del consistori s'han d'adaptar en qualsevol cas a la realitat particular de cada municipi.

Davant la petició d'inhumació sense fèretre

Recomanació 1

La legislació vigent prohibeix la inhumació sense fèretre. Per tant, no és possible fer excepcions a les nostres lleis democràtiques, que es basen en raons sanitàries per avalar l'obligatorietat de l'ús del fèretre.

Diverses tradicions religioses tenen com a precepte l'enterrament dels seus membres directament a terra. A Catalunya, existeixen diversos cementiris amb parcel·les que compleixen algunes de les característiques pròpies de determinades tradicions religioses, però que sempre respecten l'obligatorietat dels enterraments amb fèretre. Davant aquesta obligatorietat, les comunitats religioses han reaccionat de maneres diverses, també a l'interior de cada tradició. Algunes comunitats han trobat ja la manera d'adaptar els preceptes religiosos a les lleis civils i a les circumstàncies del país. També hi ha persones immigrants que, davant la impossibilitat que a Catalunya puguin ser ateses les seves diferents peticions pel que fa a la inhumació, i també per altres motius, han optat per repatriar els cadàvers als seus països d'origen.

Davant la petició de cementiris confessionals específics

Recomanació 2

Recomanem que no es creïn amb fons públics cementiris separats per confessions religioses, tot i que l'existència d'aquests cementiris seria legal.

És possible que es presenti la demanda d'alguna comunitat religiosa de disposar d'un cementiri específic per als membres de la seva confessió. Als acords de cooperació signats amb l'Estat espanyol l'any 1992, la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya té reconegut el dret a posseir cementiris privats, i la Comissió Islàmica d'Espanya té reconegut el dret a posseir cementiris propis.

Algunes de les raons per desaconsellar la creació amb fons públics de cementiris separats per confessions religioses, per opcions de pensament o per motius culturals, són les següents:

1r. Aquesta actuació es podria considerar un retrocés, atès que es pot valorar com un progrés social el fet que s'hagin superat antigues pràctiques de divisió pròpies de l'època en què es discriminaven els espais d'inhumació separant els cossos dels difunts per raó de les creences i de les causes de la mort, com ara la pràctica que les persones no catòliques, protestants per exemple, i també els suïcides, eren enterrats en un reducte del cementiri separat per una tàpia al qual s'accedia per una porta diferent de la principal.

Es pot considerar una adequació al temps actual el fet que molts cementiris hagin deixat de ser de propietat privada i hagin passat a ser de propietat municipal i de gestió pública.

2n. El fet que la gestió dels cementiris sigui civil i per a tothom també afavoreix, en el tractament de la mort, un espai on hi caben totes les creences i totes les opcions de pensament, de consciència i de religió.

3r. No sembla convenient segregar les despulles de les persones per raó de les seves creences. Aquesta actuació podria afavorir el rebuig social d'uns determinats col·lectius envers d'altres.

Davant la petició de parcel·les a l'interior dels cementiris

Diversos municipis de Catalunya han rebut la petició de parcel·les per als membres d'una confessió religiosa a l'interior dels cementiris existents, i alguns d'aquests municipis ja hi han donat resposta.

Recomanació 3

Recomanem atendre la petició d'aquest tipus de parcel·les, en les condicions i pels motius que tot seguit s'especifiquen, en el marc d'un únic cementiri públic compartit, sempre que sigui possible.

La creació de parcel·les es basa en el reconeixement dels drets de llibertat religiosa de les persones. I, en el cas de peticions de la Comissió Islàmica d'Espanya i de la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya, la creació de parcel·les es basa en el compliment de les disposicions legals vigents en els acords respectius de l'any 1992 amb l'Estat Espanyol.

La creació de parcel·les també es pot justificar pel fet que la petició d'alguns col·lectius religiosos de respectar determinats preceptes en la inhumació dels membres de la confessió corresponent és més fàcil de satisfer destinant-hi una parcel·la del cementiri, més que no pas en inhumacions aïllades.

Recomanació 4

Recomanem que aquestes parcel·les es creïn a l'interior dels cementiris municipals existents o bé que es valori la possibilitat de crear parcel·les d'àmbit supra-local mancomunades, en forma de consorci, en el cas de les comarques o zones on n'hi hagi una demanda creixent.

També es pot valorar l'existència de parcel·les del mateix tipus en municipis propers i explorar les possibilitats d'amortització i d'ampliació de les que existeixin, així com l'establiment de mecanismes de compensació entre municipis.

Recomanació 5

Per les mateixes raons exposades a la recomanació 2, és convenient que aquestes parcel·les siguin de titularitat pública, i les ha de gestionar l'Administració local, en coordinació amb les diferents confessions religioses.

Gestions prèvies a la creació d'una parcel·la

Recomanació 6

Cal tenir en compte la legislació vigent i, alhora, cal tractar amb el mateix respecte totes les opcions de pensament, de consciència i de religió. La legislació reconeix el dret a disposar d'aquestes parcel·les a les comunitats islàmiques de la Comissió Islàmica d'Espanya i a les comunitats jueves de la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya. Les demandes d'altres confessions religioses o d'altres col·lectius no tenen suport jurídic específic, però cal considerar-les i valorar-les.

Recomanació 7

És convenient que la creació d'una parcel·la vagi precedida de l'existència i de la petició expressa i formal d'una confessió religiosa present al municipi, i que aquesta petició es realitzi de manera consensuada amb les comunitats locals d'aquesta confessió.

Recomanació 8

Cal avaluar prèviament quin ha de ser l'ús real d'aquesta parcel·la a mitjà termini, mitjançant un estudi local sobre la implantació i les pràctiques funeràries de la comunitat que n'hagi efectuat la demanda, estudi que ha de permetre determinar la necessitat o no de crear la parcel·la, així com les dimensions que ha de tenir.

Especialment, si és l'Administració pública l'encarregada de gestionar el terreny i les tombes de la parcel·la, cal assegurar-se prèviament que la comunitat sol·licitant en farà ús.

Fins i tot es pot exigir a la comunitat sol·licitant que adopti mesures per tal de garantir l'amortització de la despesa, com ara una aportació econòmica de compromís d'ús per a un determinat nombre de tombes. S'ha donat el cas d'algun municipi que ha preparat una parcel·la de la qual, després, la comunitat sol·licitant no n'ha fet l'ús esperat.

Recomanació 9

Prèviament a l'habilitació de parcel·les amb característiques pròpies, cal acordar amb les comunitats respectives quina ha de ser la destinació final de les restes (ossos), atès que algunes tradicions religioses, d'entrada, no accepten l'exhumació dels seus morts ni, per tant, la pràctica que és habitual a Catalunya de dipositar els ossos a l'ossera del cementiri.

Recomanació 10

Per tots els motius esmentats, calen uns acords formals entre l'Administració local i la comunitat religiosa local sol·licitant, mitjançant la signatura d'un conveni o d'un acord de creació i d'ús de la parcel·la.

Qui pot impulsar la creació d'una parcel·la

Actualment, molts cementiris es gestionen a escala municipal. I la majoria de les parcel·les que hi ha a Catalunya destinades a col·lectius que volen observar determinats preceptes religiosos pertanyen a cementiris municipals. La gestió municipal té l'avantatge de facilitar la presa de decisions i l'adequació d'aquestes decisions a les demandes reals locals.

Recomanació 11

Si és possible, la creació d'una parcel·la ha de ser municipal.

Recomanació 12

Recomanem que, a les comarques amb presència significativa de determinats col·lectius, es prevegi la possibilitat de crear una parcel·la impulsada per consorcis mancomunats supralocals. Una iniciativa com aquesta permet que els municipis propers sumin esforços, tot i que, finalment, si cada cementiri és municipal, caldrà decidir quin o quins d'aquests municipis assumiran la parcel·la o parcel·les.

En aquest cas, la gestió ha d'estar en mans dels municipis que hagin subscrit l'acord. És el cas, per exemple, de l'Intercommunale d'Inhumation a la zona de Brusselles, que ha creat un consell d'administració format pels membres de tots els municipis que han col·laborat en la creació d'aquestes parcel·les.

Sobre la gestió d'una parcel·la

Hi ha dos possibles actors que es poden encarregar de la gestió de la parcel·la: l'Administració pública local, és a dir, l'ajuntament o un consorci de municipis mancomunats, i la comunitat religiosa corresponent. I hi ha dos elements que s'han de gestionar: el terreny i les sepultures, que habitualment en aquests casos són tombes.

A Catalunya, s'han donat tres maneres diferents de gestionar una parcel·la. En un cas, l'ajuntament cedeix la gestió del terreny i la gestió i el manteniment de les tombes a una comunitat religiosa; en un altre, l'ajuntament s'encarrega de gestionar el terreny i les tombes, i, en un tercer cas, la comunitat religiosa s'encarrega del manteniment de les tombes i l'ajuntament, del terreny de la parcel·la.

Cal ser conscients que el fet que la gestió de la parcel·la estigui en mans de l'Administració pública pot provocar que alguna comunitat religiosa local en faci un ús menor. Per aquest motiu, és necessari preveure juntament amb les comunitats religioses locals quin ha de ser l'ús de la parcel·la i establir un pacte sobre això.

Donar la gestió del terreny i de les tombes, o bé només de les tombes, únicament a la comunitat religiosa local sol·licitant pot provocar que la parcel·la sigui més ben acceptada per aquesta comunitat, però també pot comportar que la comunitat religiosa local determini qui hi tindria accés i qui no. Per tant, en cas que la gestió es doni a una comunitat religiosa, cal que l'Administració hi estableixi un contacte permanent.

Recomanació 13

Recomanem una gestió íntegra de les parcel·les per part de l'ajuntament, dels municipis mancomunats o de l'Administració local, en coordinació amb les entitats religioses locals.

En tot cas, cal que l'Administració local garanteixi que tota persona d'una determinada confessió tingui la possibilitat de ser enterrada a la parcel·la corresponent, si és la seva voluntat.

Recomanació 14

Recomanem que, en relació amb la gratuïtat i amb la bonificació dels serveis funeraris, l'Administració actui de la mateixa manera amb tots els col·lectius i amb totes les persones, sigui quina sigui la seva opció de pensament, de consciència o de religió.

Recomanació 15

Recomanem que la concessió administrativa de tombes es realitzi amb la mateixa taxa municipal per a tothom, sense bonificacions.

La concessió administrativa es pot fer, o bé a mesura que hi ha defuncions de membres de la tradició religiosa corresponent o bé instant prèviament les comunitats religioses locals perquè adquireixin els drets d'un percentatge de les tombes en el moment dels acords de creació de la parcel·la.

En el primer cas, l'ajuntament ofereix a la comunitat o a la persona que ho vulgui l'adquisició dels drets d'una tomba de manera puntual. No hi hauria una adquisició col·lectiva dels drets de les tombes amb antelació, sinó que les concessions administratives es farien en funció de la demanda de cada moment.

Si fos així, caldria mantenir una comunicació fluïda entre l'Administració i les comunitats religioses, de manera que l'ajuntament o l'administració local tingui la seguretat que les tombes es faran servir.

En el segon cas, s'evitaria un possible endeutament de l'ajuntament, atès que hi hauria un compromís ferm de la comunitat religiosa mitjançant una aportació econòmica que aquesta comunitat faria per endavant.

Característiques de les parcel·les

Orientació de les sepultures

Hi ha tradicions religioses que prescriuen una orientació específica de les sepultures, mentre que altres no li donen importància.

La tradició islàmica demana que les tombes estiguin orientades cap a la Meca: per a moltes comunitats, això vol dir que el difunt ha de quedar posat de cara a la Meca, recolzat sobre el seu braç dret. Però hi ha diversitat de criteris sobre aquesta qüestió, motiu pel qual és important establir un acord previ amb la comunitat religiosa local sol·licitant.

Segons la Fe bahà'í, les tombes han d'estar orientades cap a la zona de Haifa (Israel). I alguns grups jueus volen orientar les tombes cap a Jerusalem.

Recomanació 16

Recomanem que en relació amb l'orientació de les sepultures s'atenguin les demandes de les tradicions religioses sempre que sigui possible.

Tipus de sepultures

Recomanació 17

Pel que fa al tipus de sepultures, es tracta de respectar els preceptes religiosos de les comunitats mentre ho permetin la llei i les circumstàncies, i mentre això no suposi cap mena de discriminació envers ningú.

Diverses comunitats religioses sol·liciten que els seus fidels siguin enterrats directament a terra, sense fèretre. Atès que aquesta opció no està permesa per la legalitat vigent, és probable que es realitzi una petició de sepultures soterrades o tombes; i cal tenir en compte que aquesta classe de sepultures tenen un cost superior i que suposen més ocupació d'espai.

Cal un diàleg amb la comunitat religiosa sol·licitant per saber si acceptaria nínxols externs convenientment orientats en comptes de sepultures soterrades o tombes, les quals també podrien estar integrades per diversos nínxols subterranis. En cas que no sigui possible, es recomana que el cost addicional de la construcció de la parcel·la i de l'ocupació de sòl recaigui en la comunitat usuària de la parcel·la.

La destinació de diners públics al finançament dels enterraments en aquestes parcel·les confessionals suposaria una discriminació envers les persones d'altres confessions religioses i d'altres opcions de pensament.

Accés a la parcel·la

Recomanació 18

Pel que fa a l'accés, recomanem que no es construïxi cap mena d'accés especial directe a la parcel·la i que la parcel·la s'integri dins el complex de nínxols del cementiri sense cap tipus de discriminació ni de privilegi.

És necessari garantir la igualtat de totes les persones en l'accés al cementiri, independentment de les seves creences.

Separació de la parcel·la respecte de la resta del cementiri

Algunes tradicions religioses demanen que les seves parcel·les confessionals tinguin una determinada separació de la resta de tombes. Aquest es presenta com un requisit important per donar validesa a l'espai destinat als seus difunts.

Recomanació 19

Pel que fa a una separació de la parcel·la, i pels mateixos motius pels quals desaconsellem la creació amb fons públics de cementiris confessionals específics, recomanem que no es construeixi cap mur d'obra com a separació a l'interior del cementiri municipal, perquè això fomentaria la segregació de la comunitat respectiva quant a la resta de la població i viceversa. En tot cas i com a màxim, en el cas que la comunitat de referència no s'avingui al fet que no hi hagi separació, s'hi podria instal·lar una separació vegetal amb arbustos o altres plantes, que no crearia cap ruptura dins el cementiri ni tampoc una segregació severa.

Davant la petició de no fer l'exhumació

Recomanació 20

Abans de construir una parcel·la específica, cal establir un diàleg i subscriure un acord per escrit amb la comunitat religiosa sol·licitant sobre la resposta possible a la seva petició de no fer l'exhumació.

Moltes tradicions religioses no accepten l'exhumació dels seus morts. Però, a Catalunya, tenint en compte la manca d'espai, aquesta petició en la pràctica és molt difícil d'assumir, és a dir, que no és possible disposar d'una tomba per al mateix difunt a perpetuïtat.

Si no es disposa de prou espai, cal argumentar-ho davant el grup religiós implicat i es pot plantejar, si s'escau, la possibilitat d'habilitar osseres exclusives per a determinades confessions i que altres membres de la mateixa tradició reutilitzin les tombes, d'acord amb les comunitats religioses locals.

Davant les peticions especials d'incineració

En el nostre país, no es poden prendre mesures encaminades a permetre la incineració a l'aire lliure, tal com ho voldrien algunes tradicions.

D'una banda, no es garantirien les condicions ecològiques i de respecte al medi ambient, i, d'altra banda, aquest tipus d'incineracions podrien causar molèsties a terceres persones.

Determinats grups religiosos, la majoria dels quals provenen de l'Àsia Oriental, demanen poder incinerar els seus difunts sense fèretre.

Recomanació 21

Com en el cas de la inhumació, la incineració sense fèretre està prohibida per la llei al nostre país. No és possible fer excepcions a la legislació vigent.

Algunes tradicions religioses pronuncien pregàries i fan rituals mentre es du a terme la incineració del difunt. Aquestes tradicions demanen que els crematoris tinguin prou espai per tal d'encabir les persones que hi vulguin celebrar rituals.

La majoria de crematoris disposen d'espais annexos als forns cineraris, encara que la seva capacitat és insuficient per a aquest tipus de cerimònies.

Recomanació 22

Recomanem que es permeti celebrar rituals i oracions als espais contigus als forns cineraris, que, amb aquest objectiu, es prevegin espais annexos als crematoris de nova construcció i que s'ampliï la capacitat dels espais annexos existents, en cas que sigui necessari.

■ Glossari

D'acord amb el que disposa el Reglament de policia sanitària mortuòria, aprovat pel Decret 297/1997, de 25 de novembre, presentem a continuació la definició d'alguns termes rellevants en matèria funerària:

Cadàver: cos humà durant els cinc anys següents a la mort real.

Empresa funerària: persona física o jurídica que presta l'activitat de serveis funeraris sota qualsevol forma de gestió admesa en dret, i es responsabilitza de la tramitació dels actes que estableix la normativa en vigor des que es produeix l'òbit fins a la seva destinació final.

Fèretre i caixa de restes: caixa per dipositar el cadàver i les restes cadavèriques, respectivament, que s'ajusti a les condicions tècniques previstes al Reglament esmentat.

Forn cinerari: instal·lacions compostes d'un o diversos forns per a la incineració de cadàvers, de restes humanes i de restes cadavèriques.

Incineració: destrucció de cadàvers, de restes humanes i de restes cadavèriques fins a la seva reducció a cendres.

Nínxol: cavitat d'una construcció funerària per a la inhumació d'un o més cadàvers o de restes cadavèriques, tancada amb una llosa o envà.

Restes cadavèriques: allò que queda del cos humà després del procés de destrucció de la matèria orgànica, un cop transcorreguts cinc anys des de la mort.

Tanatopràxia: mètodes tècnics destinats a la conservació i l'adequació del cadàver.

Tenen aquesta consideració els mètodes següents:

- a) Refrigeració: mètode que, mentre actua, alenteix el procés de putrefacció del cadàver per mitjà del descens artificial de la temperatura.

- b) Congelació: mètode de conservació del cadàver per mitjà de la hipotèrmia.
- c) Conservació transitòria: mètode que, mitjançant l'aplicació de substàncies químiques, retarda el procés de putrefacció.
- d) Embalsamament: mètode que impedeix l'aparició de fenòmens de putrefacció.

Tomba: lloc soterrat d'inhumació d'un o més cadàvers o de restes cadavèriques, cobert per una llosa, integrat per un nínxol o més d'un.

Per a més informació,
assessorament sobre qüestions de mediació
o per contactar amb alguna comunitat religiosa,
podeu adreçar-vos a:

Direcció General d'Afers Religiosos
Departament de la Vicepresidència
Generalitat de Catalunya
C. Sant Honorat, 1-3, 2^a planta A
Tel.: 93 567 68 61
Fax: 93 567 68 68
dgar.vicepresidencia@gencat.net



Generalitat de Catalunya
Departament de la Vicepresidència

www.gencat.cat/vicepresidencia/afersreligiosos

Amb la col·laboració de



FEDERACIÓ DE **MUNICIPIS**
DE CATALUNYA



ASSOCIACIÓ CATALANA
DE MUNICIPIS I COMARQUES



www.gencat.cat

Establiment: 0,33 €. Cost/min: 0,08 €.
Tarifació per segons. IVA INCLÓS